

משנה תרומות פרק ו

Mishnah Terumot, chapter 6

(1) One [i.e., one who is not a priest] who eats *terumah* unwittingly must repay its value plus a fifth [i.e., plus an additional quarter, e.g., if he ate a *dinar's* worth, he pays the principal *dinar* and adds one quarter, of that amount, a total of five quarters], whether he eats it, drinks it, or anoints himself with it, or whether the *terumah*

is pure or defiled, he must pay its fifth; and [he must pay] a fifth of that fifth [if he unwittingly consumed of the fifth added to the principal]. The repayment must not be in *terumah*, rather, in non-sacred produce [since it must come from his own property, not that of the priest], which were properly tithed, which becomes *terumah*, and whatever may be repaid in its place also becomes *terumah* [i.e., if the person ate of the produce which he had replaced, for the eating of *terumah*, the second replacement also becomes *terumah*]. If the priest wishes to waive repayment, he may not do so [because this repayment was imposed by the Torah].

(2) If the daughter of an Israelite ate [from what was set aside for] *terumah* and afterwards married a priest [before bringing the required compensation plus a fifth; as the wife of a priest, she now may eat *terumah*]: if the *terumah* she had

רבנו עובדיה מברטנורא

א האוכל תרומה שוגג משלם קרן וחומש. כדכתיב (ויקרא כג) (ואיש) כי יאכל קודש בשגגה ויסף חמישיתו עליו, והחומש הוא רביעית מה שאכל כגון אם אכל תרומה ששוד דינר משלם דינר ורביעית, שהם בין הכל חמש רביעיות דינר, נמצא הקרן עם חומשי חמשה, וכל חומשים האמורים בתורה כך הם: **אחד השותה. יין: ואחר הסך.** שמן. דשתיה בכלל אכילה דכתיב (דברים יד) בבקר ובצאן ובין ובשכר וכתיב בתריה ואכלת שם, וסיכה כשתיה דכתיב (תהלים קט) ותבא כמים בקרבו ובשמן בעצמותיו: **וחומש חומשה.** שאם אכל תרומה ושלם קרן וחומש, וחזר ואכל תשלומי החומש, מוסיף חומש על אותו חומש: **אינו משלם תרומה.** שהתרומה לכהן, ותשלומי מה שאכל הם חוב עליו, ואינו יכול לפרוע חובו ממקום אחר: **אלא חולין מתוקנים.** שהפרישו מזה תרומות ומעשרות, דרחמנא אמר (ויקרא כג) ונתן לכהן את הקודש, דבר הראוי להיות קודש. וחומש נמי צריך להיות מחולין מתוקנים דכתיב (שם) ויסף חמישיתו עליו, מלמד שחומשו כמותו: **והם נעשין תרומה.** אותן חולין מתוקנים: **והתשלומין תרומה.** שאם חזר ואכל בשוגג אותן חולין שנשלמו, מה שחזר ומשלם תחתיהן גם הם נעשין תרומה: **אינו מוחל.** דכיון דגזירת הכתוב היא דחייב לשלם דבר הראוי להיות קודש ואינו יכול לפטור עצמו בדמים, אין הדבר תלוי בבעלים: **ב בת ישראל.** שהפרישה תרומה ולא נתנה לכהן ואכלתה שוגג: **ואחר כך נשאת לכהן.** והרי היא ראויה לאכול בתרומה דאשת כהן אוכלת

eaten had not yet been acquired by another priest, she may repay to herself the value plus a fifth [for she now is like the wife of any other priest]; but if a priest had already acquired the *terumah* she had eaten, she must repay the value to the owners [the priest who had acquired it], while the fifth [she pays] to herself; because it has been said that a person who eats *terumah* unwittingly must pay the value to the owners and the fifth to whomever [i.e., any priest] he desires.

(3) If a person gives his workmen or his guests *terumah* to eat, he must repay the principal, while they must pay the fifth [for having eaten *terumah* unwittingly]; the opinion of Rabbi Meir. But the Sages say, They must pay both the principal and the fifth, while he must pay them for the value of their meal [i.e., that he had provided them with].

(4) If a person steals *terumah* but did not eat it, he must return twice the value of the *terumah*. If he had eaten it, he must pay twice the value, plus a fifth: once the value and a fifth from non-sacred produce [which automatically becomes *terumah*, as in all cases where one ate *terumah*], and the other value [as *kefel* — twofold restitution for stolen goods] at the price of *terumah*. If a person steals the *terumah* of consecrated property [donated by a priest, for Temple maintenance] and ate it, he must repay two fifths [one fifth for eating *terumah*,

רבנו עובדיה מברטנורא

בתרומה: משלמת קרן וחומש לעצמה. שהרי אם היתה אותה תרומה שאכלה עכשיו בעין לא היתה חייבת ליתנה לכהן הדיא נעשית כהנת בנישואיה הלכך עתה נמי התשלומין הן שלה: משלמת קרן לבעלים. כדן גזול חבירו אבל החומש תערב לעצמה: ג הוא משלם את הקרן. דמי תרומה כדן גזול שהרי הוא נעשה גזול עליה: והן משלמין את החומש. עון אכילתן בשוגג שאין משלם חומש אלא אוכל ושותה וסך עצמו. אבל המזיק את התרומה אינו משלם חומש דכתיב (שם) ואיש כי יאכל קודש פרט למזיק: הן משלמין קרן וחומש. חולין מתוקנים ויעשו תרומה, והוא משלם להם דמי חולין שהיא צריך להאכילן ואיכא בנייהו דלר' מאיר אין המאכיל משלם אלא דמי תרומה ולרבנן משלם דמי חולין: ד דמי תרומה. שאין דמיה יקרים כחולין: קרן וחומש מן החולין. והן נעשין תרומה כדן כל אוכל תרומה בשגגה: וקרן דמי תרומה. משום כפל לגב: תרומת הקדש. שהקדיש הכהן תרומה לבדק הבית: שני חומשים. חד משום אוכל תרומה וחד משום שהנהגה מן

בה כהן אכלה, משלמת קרן וחמש לעצמה. ואם תרומה שזכה בה כהן אכלה, משלמת קרן לבעלים, וחמש לעצמה, מפני שאמרו, האוכל תרומה שוגג, משלם קרן לבעלים, וחמש לכל מי שירצה: ג המאכיל את פועליו ואת אורחיו תרומה, הוא משלם את הקרן, והם משלמין את החמש, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, הם משלמין קרן וחמש, והוא משלם להם דמי סעודתן: ד הגונב תרומה ולא אכלה, משלם תשלומי כפל דמי תרומה. אכלה, משלם שני קרנים וחמש, קרן וחמש מן החולין, וקרן דמי תרומה. גנב תרומת הקדש ואכלה, משלם שני חמשים

and the other fifth for deriving benefit from consecrated property], in addition to the value, for regarding consecrated property, [the law of *kefel* —] twofold restitution does not apply.

(5) This repayment [to the priest, for having eaten *terumah* unwittingly] may not be made from *leket*, nor from *shikhechah*, nor from *peah*, nor from ownerless property; nor from *ma'aser rishon* [even] from which *terumah* has been taken, nor from *ma'aser sheni* or consecrated produce which have been redeemed, because one consecrated thing cannot redeem another consecrated thing; the opinion of Rabbi Meir. But the Sages permit [payment] with these [i.e., redeemed second tithes and redeemed consecrated produce].

(6) Rabbi Eliezer says: Repayment may be made from one kind for another [e.g., dates for figs], provided that it is from a superior for an inferior kind. [But] Rabbi Akiva says: Repayment may be made only from the same kind. Accordingly, if a person ate cucumbers grown a year before the Sabbatical year, he must now wait for those grown after the end of the Sabbatical year and repay with them [for those left over of the sixth year are now hard and not fit to be eaten, and those of the Sabbatical year are forbidden to be used for transactions]. The same source which causes Rabbi Eliezer to be lenient causes Rabbi Akiva to be strict,

רבנו עובדיה מברטנורא

ההקדש. אבל כפל בהקדש ליבא דכתיב (שמות כב) ישלם שנים לרעהו ולא להקדש: **ה מן הלקט ומן השבחה ומן הפאה.** משום דאין בהם זיקת תרומה ומעשרות הלכך לא הוי בכלל דבר הראוי להיות קודש. ולא דמי לחולין מתוקנים דנהגו היו ראויין להיות קודש קודם שנתקנו, אבל לקט שכחה ופאה מעולם לא נראו להיות קודש: **ומן ההפקר.** לאחר שזכה בו: **ולא ממעשר ראשון שניטלה תרומתו.** ואף על גב דהשתא הוי כחולין המתוקנים, כיון דקודם שניטלה תרומתו לא חזי השתא נמי לא חזי: **שאיין הקדש פודה הקדש.** ואלו חשובים כהקדש קודם שנפדו ואין אדם יכול לפטור עצמו בממון גבוה וסבר ר' מאיר מעשר שני ממון גבוה הוא וכיון דקודם שנפדו לא חזו, תו לא חזו לאחר שנפדו: **וחכמים מתירין באלו.** במעשר שני והקדש שנפדו והלכה כחכמים: **ו שישלם מן היפה על הרע.** כגון שאכל גרוגרות ולפי מדה שאכל גרוגרות ישלם תמרים ולא לפי דמים דכיון דבוזא אבל ובוזא משלם מאי נפקא מינה שישלם מן היפה על הרע. ואיכא למאן דאמר דאפילו לפי דמים מצינן למימר דאי אבל מידי דלא קפץ עליה זבינא משלם מידי קדפץ עליה זבינא: **לפיכך.** שאין יכול

וקרן, שאין בהקדש תשלומי כפל: **ה אין משלמין מן הלקט ומן השבחה ומן הפאה ומן ההפקר, ולא ממעשר ראשון שניטלה תרומתו, ולא ממעשר שני והקדש שנפדו, שאין הקדש פודה את הקדש, דברי רבי מאיר. וחכמים, מתירין באלו: ו רבי אליעזר אומר, משלמין ממין על שאינו מינו, ובלבד שישלם מן היפה על הרע. ורבי עקיבא אומר, אין משלמין אלא ממין על מינו. לפיכך, אם אכל קשואין של ערב שביעית, ימתין לקשואין של מוצאי שביעית, וישלם מהם. ממקום שרבי אליעזר מקל, משם רבי**

for it is written: “And he shall give to the priest the holy thing,” (Leviticus 22:14) [implying] whatever is fit to become holy [may be used as a replacement, provided it is superior];

the opinion of Rabbi Eliezer. However, Rabbi Akiva says: “And he shall give to the priest the holy thing,” [meaning] the same kind of holy thing that he had eaten.

רבנו עובדיה מברטנורא

לשלם ממין אחר: אם אכל קשואים. של תרומה: של ערב שביעית. ואין קשואים של אותה שנה מצויים עוד שכבר נתקשו ולא חזו לאכילה ומין אחר אינו יכול לשלם צריך להמתין למוצאי שביעית: וישלם. מקשואים של מוצאי שביעית דמשל שביעית אסור לפרוע חובו דדמי לסחורה:

עֲקִיבָא מִחֲמִיר, שְׁנֵאמַר, (ויקרא כב) וְנָתַן לַכֹּהֵן
אֶת הַקֹּדֶשׁ, כֹּל שֶׁהוּא רָאוּי לְהִיּוֹת קֹדֶשׁ, דְּבִרְי
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי עֲקִיבָא אָמַר, וְנָתַן לַכֹּהֵן
אֶת הַקֹּדֶשׁ. קֹדֶשׁ שְׂאֵכֵל: